

## همبستگی اجتماعی

### حقوق والدین و سالمندان و ضعفا به حیث نمونه

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، همان ذاتی که در قرآن کریم می‌فرماید: ﴿وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ «و نیکی کنید که الله نیکوکاران را دوست می‌دارد»، گواهی می‌دهم که نیست معبود بر حق جز الله یکتای بیهمتا، و گواهی می‌دهم که سردار و پیامبر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده خداست، درود و رحمت و برکات خداوند بر او و بر همه آل و اصحاب او و پیروان راستین او باد.

### اما بعد:

یقیناً رسالت اسلام رسالت انسانی، نیکوکاری، مهربانی و ترقی است، هدف آن این است که انسان در سایه مجتمع همبسته و متعاون زندگی شرافتمندانه، و اساس این زندگی همدردی و احساس دیگران، و دوری از همه مظاهر خودخواهی و بخل بوده باشد، چون پیامبر صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «به من ایمان نیاورده است کسی که با شکم سیر می‌خوابد و همسایه او گرسنه است درحالی که از حالت او با خبر است»، و در حدیث دیگری می‌فرماید: «همانا خداوند متعال برخی از نعمت های خود را نزد برخی از بندگان قرار می‌دهد، تا به وسیله آن نیازمندی های مردم را برآورده بسازند، تا وقتی که مردم آنان را خسته نسازند، و اگر خسته ساختند آن نعمت ها را نزد غیر شان منتقل بسازند».

اما حقوق والدین و برخورد نیک همراه آنان امری است که هیچ مانندی ندارد، چون خداوند متعال ما را دستور داده تا به شکل کامل با آنها به نیکی برخورد نماییم و به آنان احترام داشته باشیم، چنانچه می‌فرماید: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٌ وَلَا تَنْهَرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ٢٣ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِی صَغِيرًا﴾ «و پروردگارت (چنین) مقرر داشته است که: جز او را نپرستید، و به پدر و مادر نیکی کنید، هرگاه یکی از آن

دو، یا هر دوی آن‌ها نزد تو به سن پیری رسند، (حتی) به آن‌ها (کلمه) اف (= کمترین کلمه رنج آور) نگو، و بر (سر) آن‌ها فریاد نزن، و با نیکی (و بزرگووارانه) با آن‌ها سخن بگو (۲۳) و از روی مهربانی بال فروتنی (و خاکساری) برای آن‌ها فرود آور، و بگو: پروردگارا! به آنان رحمت آور، همان‌گونه که مرا در کودکی پرورش دادند».

بدون تردید برخورد نیک همراه پدر و مادر روش اهل خلقت سوی و برابر می باشد، و بر این امر همه شرایع آسمانی اتفاق نمودند، همچنین این امر اخلاق پیامبران نیز است، چنانچه خداوند متعال در حق حضرت یحیی علیه سلام می فرماید: ﴿وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا﴾ «و (او) نسبت به پدر و مادرش نیکو کار بود، و سرکش (و) نا فرمان نبود»، و به زبان حضرت عیسی علیه سلام می فرماید: ، ﴿وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا﴾ «و (مرا) نسبت به مادرم نیکو کار (قرار داده) و مرا سرکش (و) بدبخت قرار نداده است»، و پیامبر صلی الله علیه وسلم وقتی قبر مادر خود را زیارت کرد بخاطر نکوکاری و شوق دیدار مادرش او (ص) و اطرافیانش همه گریه نمودند.

و پدر و مادر بر فرزندان‌شان حقوق زیاد دارند؛ از جمله آن حقوق: کمال عزت و احترام و فرمانبرداری از آنها، چون خداوند متعال می فرماید: ﴿وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ﴾ «و از روی مهربانی بال فروتنی (و خاکساری) برای آن‌ها فرود آور»، و حضرت ابو هریره رضی الله عنه دو مردی را دید و به یک آنها گفت: نسبت این مرد به تو چیست؟ آن مرد گفت: پدرم است، ابو هریره به او گفت: پس او را با نامش صدا نکن، و در پیش روی او راه مرو، و پیش از او در مجلس ننشین.

و برخی دیگر آن حقوق: وقتی سالمند می‌شوند باید در نیکوکاری و برخورد خوب همراه آنها مبالغه صورت گیرد، و این کار به معنای پاسخ خوبی های نامحدود آنها است، چون خداوند متعال می فرماید: ﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۚ ۲۳ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِي صَغِيرًا﴾ «و پروردگارت (چنین) مقرر داشته

است که: جز او را نپرستید، و به پدر و مادر نیکی کنید، هرگاه یکی از آن دو، یا هر دوی آن‌ها نزد تو به سن پیری رسند، (حتی) به آن‌ها (کلمه) افت (= کمترین کلمه رنج آور) نگو، و بر (سر) آن‌ها فریاد نزن، و با نیکی (و بزرگواری) با آن‌ها سخن بگو (۲۳) و از روی مهربانی بال فروتنی (و خاکساری) برای آن‌ها فرود آور، و بگو: پروردگارا! به آنان رحمت آور، همان‌گونه که مرا در کودکی پرورش دادند».

و ما تأکید می‌نماییم انسان موفق کسی است که توسط برخورد نیک دعای پدر و مادرش را با خود داشته باشد، تا خوشبختی دنیا و آخرت را کمایی کند، چنانچه پیامبر صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «سه دعا بدون تردید پذیرفته می‌شود: دعای مظلوم، دعای مسافر، و دعای پدر برای فرزندش»، پس دانسته می‌شود که دعای پدر در حق فرزندش پذیرفته می‌شود، اما کسی که هیچ خیرش به پدر و مادرش نمی‌رسد پس در او هیچ خیری نیست، نباید همراه او رفیقی و دوستی شود، و از غدر و خیانت او هیچ کسی در امان نیست.

\*\*\*\*\*

ستایش مخصوص ذات الله پروردگارش جهانیان است، درود و سلام بر خاتم پیامبران و رسولان سردار ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم و بر همه آل و اصحاب او باد.

شریعت مقدس اسلام همانطور که بر نیکویی کردن با پدر و مادر تأکید نموده است، بر احترام سالمندان و ضعیفان نیز توصیه کرده است، تا حقوق احترام و عزت و رعایت آنها باید مراعات کرده شود، چون احترام آنها را از جمله تعظیم خالق قرارداد است، طوری که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «همانا برخی از تعظیم خداوند متعال احترام کردن مسلمان سالمند است»، پس سالمندان باید مقدم بوده باشند و احترام و بزرگداشت شوند، چون پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «از ما نیست کسی که به کودکان ما رحم نکند و به بزرگ مردان ما احترام نداشته باشد»، و در حدیث دیگری می‌فرماید: «خورد سن باید به بزرگ سن سلام بدهد» و برای کسی که می‌خواست پیش از بزرگ سالان سخن بگوید فرمود: «احترام

بزر سالان را داشته باش»، یعنی: کسی که سنش از تو بزرگتر است او را قدر و احترام کن، و پیش از او سخن نگو.

و ترقی و انسان دوستی این دین مقدس به حدی رسیده که در برخورد نیک و معامله خوب میان سالمندان و ضعفا به اساس دیانت یا نژادشان تمایز قایل نمی شود؛ چنانچه حضرت عمر بن خطاب رضی الله مرد سالمندی از اهل کتاب را دید که از مردم خیرات می خواست، پس دست او را گرفت به خانه خود رفت، و با او به نیکویی برخورد کرد و نیاز او را برآورده ساخت، سپس او را به خزانه بیت المال فرستاد و گفت: این شخص و امثال او را ببینید، سوگند به الله ما در حق آنها انصاف نکرده ایم اگر در جوانی شان مال آنها را بگیریم و سپس در پیری اینچنین به حالشان رها کنیم.

پس ما چقدر به استحکام ارزش همبستگی و احترام و اعتراف به برتری نیاز داریم، تا اینکه محبت و مهربانی و صمیمیت در همه مجتمع عام شود.

**پروردگارا! مصر و همه کشورهای دنیا را حفظ کن**

---